

Argumentavimo mokymas (3)

Kai teksto struktūra tinkamai pažymėta siejimo žodžiais, skaitytojas gali aiškiai matyti, kur yra pagrindinė mintis, argumentai ir išvada. Supažindinkime mokinius su teiginių siejimo priemonėmis, kurios vartojamos rašant argumentavimo tekstą.¹

1. Argumentų siejimo priemonės (jungtys)

<i>Pirmiausia Visų pirma</i>	Gali būti vartojama pirmajam parėmimo argumentui
<i>Antra</i>	Antrajam ir tolesniems argumentams.
<i>Be to</i>	
<i>Dar daugiau</i>	
<i>Taip pat labai svarbu ir tai, kad</i>	
<i>Noriu pridurti</i>	
<i>Galų gale Pagaliau</i>	Paskutiniam parėmimo argumentui (tai ne išvados jungtis!). Taip pat galima vartoti ir kitas siejimo frazes (<i>be to, dar daugiau</i> ir kt.).

2. Išvadų siejimo priemonės (jungtys)

<i>Baigiant/Baigdamas(-a)/ Prieiname prie išvados Darome išvadą</i>	Visos šios jungtys turi maždaug tą pačią reikšmę: jos vartojamos kaip ženklas (signalas), kad sakomas paskutinis teiginys, kuris pačiu
---	--

¹ žr. Argumentavimo mokymas (1) // Gimtasīs žodis. 2005. Nr. 1.

<i>Apibendrinant reikia pasakyti, kad/Trumpai tariant</i>	bendriausiu būdu susieja visus parėmimo argumentus.
<i>Taip/Tuo/Tokiu būdu/Taigi/Vadinasi</i>	

3. Aiškinimo jungtys

*Iš tikrųjų / tikrai / iš tiesų / faktiškai / iš esmės
tiesą sakant/ nes / kadangi /juk/
štai /antai / pavyzdžiui
reikia pasakyti / turime pripažinti, kad*

Visi šie siejimo žodžiai turi beveik tą pačią reikšmę ir gali būti vartojami tokiose situacijose:

Siejant tikslų teiginį (faktą) prie anksčiau pasakyto bendro teiginio.

1. Pavyzdžiui: Šiandien bus šilta, graži diena. *Iš tikrųjų* termometras rodo 20 laipsnių šilumos.
2. Prijungiant tikslesnį, griežtesnį tvirtinimą prie ankstesnio, kuris buvo labai bendras ir ginčytinas. Pavyzdžiui: Australijoje yra labai populiarus internetas. *Faktiškai* Australija turi didžiausią pasaulyje interneto vartotojų proporciją vienam gyventojui.

Užduotis.

Raskite antrajame stulpelyje konkretų teiginį, kuris atitiktų bendrąjį teiginį pirmajame stulpelyje². Susiekite derančias sakinių poras *aiškinimo jungtimis*.

² Medžiaga šia tema imama iš Roberto Gedvydo Skrinsko tinklalapio *Pro Vita* - <http://www3.vdu.lt/life>

Net jeigu galima apsieiti be siejimo žodžių, yra geriau pridėti jungtį, nes ji žymi griežtesnį argumentavimą. Siejimo žodžiai turi atitikti turinį ir būti vis kiti.

Bendrieji teiginiai

Konkretūs/tikslūs teiginiai

- | | | | |
|----|---|----|--|
| 1. | Šiandieną žodis <i>meilė</i> neteisingai suprantamas kaip seksas | a) | lytiniai santykiai yra gyvybės šaltinis, o gyvybė – brangiausia žmogaus vertybė |
| 2. | Lytiniai santykiai – šventi | b) | JAV Indianos universiteto 2001 m. tyrimai parodė, kad paleistuvavę paaugliai yra žymiai daugiau linkę piknaudžiauti alkoholiu ir narkotikais; tokios mergaitės labiau depresuotos, menkesnės savigarbos, jaučiasi vienišos ir dažniau bandė žudyti |
| 3. | Lytiniai santykiai – tai kilniausia vyro ir moters fizinė galia | c) | filmuose rodoma, kad žmonės, vos spėję susipažinti, vienas kitam pajunta „meilę“ ir iškart įsitraukia į seksą |
| 4. | Palaidumas – tai fizinis ir emocinis žmogaus griovimas | d) | nėra jokios kitos žmogiškos galios, pajėgios sukurti naują gyvybę: kūdikis negali būti padarytas akimi ar burna, ranka ar širdimi |
| 5. | Mes galime gyventi kartu tik tada, kai mūsų biologiniai potraukiai yra kontroliuojami | e) | jei kas norėtų didžiausio sekso eksperto – prostitutė būtų tobuliausia, geidžiamiausia moteris, bet argi prostitutę kas veda? |
| 6. | Sekso praktikai pakankamai laiko bus | f) | kiekvienam pasireiškia agresyvūs impulsai ir, jei susilaikyti nesveika, kodėl neužmušus |

- | | | |
|-----|---|---|
| | po vedybų | mokytojo ar viršininko, kai sukyla pyktis? |
| 7. | Vyrą traukia mergaitės paslaptis, ir tos paslapties atskleidimo kaina yra vedybos | g) vyrui susidaro iliuzija, jog šią mergaitę visiškai pažino, ir jis jau negali ir nebenori pažvelgti į jos sielos gelmes |
| 8. | Jei mergaitė bus lengvai pasiekiamą, ji atims iš vyro sugebėjimą mylėti | h) mergaitės privalo suprast, kad tik jų rankose auksinis Meilės raktas, atveriantis duris į visų gražiausią paslaptį – tikrą, gilų, intymų artumą |
| 9. | Savo seksualumą galima kontroliuoti | k) jei seksas yra kontrolei nepasiduodanti kūno funkcija kaip kvėpavimas, miegojimas, valgymas, tuomet susilaikymas nuo jo sukeltų labai rimtas pasekmes, pavyzdžiui, mirtį |
| 10. | Intymumas su kūnu neturi beveik nieko bendra | l) prostitutė gali apsinuoginti, bet ryšys su ja sunkiai suvokiamas kaip intymus |

Atsakymai: 1-c (*juk, iš tiesų*); 2-a (*iš tikrųjų, nes, kadangi*); 3-d (*iš tiesų, juk, nes, kadangi*); 4-b (*štai, antai*); 5- f (*tiesą sakant, faktiškai, iš tikrųjų, turime pripažinti; juk*); 6-e (*reikia pasakyti; turime pripažinti, kad; iš esmės; juk*); 7-h (*tikrai, iš tikrųjų, iš esmės*); 8-g (*nes, kadangi*); 9-k (*turime pripažinti, kad; nes; tiesą sakant*); 10-l (*pavyzdžiui, štai, antai, juk*).

Abejojimas priešingais argumentais

Argumentai, kurie ne paremia pagrindinės minties (išvados), o jai prieštarauja, parodo skaitytojui, kad autorius

- 1) apmąstė abi teiginio puses ir

- 2) yra pajėgus numatyti priešingus argumentus ir juos nagrinėti, net jeigu jie ir nėra suformuluoti.

Svarbu, kad skaitytojas suprastų, jog tuomet, kai pateiki priešingus argumentus, su jais nesutinki. Reikia labai aiškiai parodyti, kad tie argumentai pateikti vien dėl to, kad parodytum skaitytojui, jog gerai išmanai tai, ką rašai, t.y. supranti abi problemos puses, iš anksto žinai, kokie gali būti kontraargumentai, ir esi pasirengęs juos kritikuoti. Tam reikia vartoti siejamuosius žodžius, kurie rodytų, jog tu *abejoti* priešingais argumentais, t.y. padaryti taip, kad jie atrodytų problemiški, netikri, neteisingi.

Tai galima padaryti pateikiant juos kaip diskusinę nuomonę, o ne kaip faktą. Paprastas būdas tai padaryti yra aiškiai pažymėti tą teiginį kaip argumentą.

Pavyzdys

Yra įrodinėjama/manoma, kad vaikai ankstyvoje vaikystėje gali lankyti vaikų darželį.

Pradžioje įdėdami frazę ***Yra įrodinėjama/manoma, kad*** suabejojame teiginiu, kuris eina po to:

Vaikai ankstyvoje vaikystėje gali lankyti vaikų darželį.

Jeigu nėra abejojimo frazės, teiginys atrodo ne diskusinis, o neginčytinas, pateikiamas kaip faktas.

Perėjimas nuo priešingų argumentų prie kontrargumentų

Signalizuoti, kur yra priešingi, t.y. oponuojantys, argumentai ir tavo nuomonę paremiantys argumentai, t.y. kontrargumentai oponento argumentams, galima aiškiai pažymint perėjimą nuo vieno prie kitų. Prieštaravimą žyminčios jungtys išryškina mūsų požiūrį. Pavyzdžiui:

Dėl kompiuterių atsiranda nedarbas

Nenorėčiau sutikti su teiginiu, kad dėl kompiuterių atsiranda nedarbas. Juk iš

tiesų kompiuteriai sukuria daug naujų darbo formų, kurių anksčiau nebuvo.

Pirmasis sakiny s rodo, kad

1. Autorius žino priešingą nuomonę: *...dėl kompiuterių atsiranda nedarbas.*
2. Autorius abejoja šia nuomone: *Nenorėčiau sutikti su teiginiu, kad...*

Antrasis sakiny s rodo, kad

3. Autoriaus požiūris yra kitoks: ***Juk iš tiesų kompiuteriai sukuria daug naujų darbo formų, kurių anksčiau niekada nebuvo.***

Užduotis.

Kiekvienai duotai temai parašykite po porą sakinių, kurie parodo jūsų poziciją ir priešingą poziciją. Pirmasis sakiny s turėtų pristatyti priešingą nuomonę ir ja suabejoti, antrasis – išreikšti jūsų požiūrį šiuo klausimu. Neužmirškite susieti jų priešinamaisiais jungtukais. Kiekvienu atveju abejojimo bei prieštaravimo jungtys turėtų būti vis kitos. Rašydami pasinaudokite lentele **Kaip parodyti, kad išmanai abi klausimo puses?**

1. Mokyklinės uniformos būtinos
2. Rūkyti viešose vietose leidžiama
3. Emigracija į Lietuvą kelia grėsmę
4. Mirties bausmė turi būti sugrąžinta

Tekstuose, kurių išvados priešingos, gali būti panaudojami tie patys argumentai. Tik jie turi būti skirtingai pažymėti: tie, kurie paremia pagrindinę autoriaus mintį, yra pristatomi kaip faktai arba kaip nediskutuotini teiginiai, o tie, kurie yra priešingi autoriaus požiūriui, turi būti pateikti kaip abejotini, kad atrodytų diskutuoti ir, galimas daiktas, neteisingi.

Kaip parodyti, kad išmanai abi klausimo puses?

1. Kai numanai, kokia yra priešinga nuomonė, bet jos nematei parašytos:

<i>Kai kas</i>	<i>Galėtų būti</i>	<i>sakoma</i>	<i>....., kad.....</i>	<i>Tačiau.....</i>
		<i>tvirtinama</i>		
	<i>galbūt</i>	<i>teigtų</i>		<i>Vis dėlto.....</i>

		<i>gintų priešingą nuomonę</i>		<i>Kad ir kaip.....</i>
<i>Gali būti</i>		<i>teigiama</i>	<i>....., jog.....</i>	<i>Priešingai.....</i>
		<i>reiškiamos pretenzijos</i>	<i>dėl.....</i>	<i>Atvirkščiai.....</i>

2. Kai matei kur nors parašytą priešingą nuomonę:

<i>Buvo</i>	<i>įrodinėjama</i>		<i>Tačiau.....</i>
	<i>tvirtinama</i>	<i>....., kad.....</i>	<i>Vis dėlto.....</i>
	<i>pareikšta</i>		<i>Kaip (bebūtų/beatrodytų).....</i>
	<i>laikomasi nuomonės</i>	<i>....., jog.....</i>	<i>Bet iš tikrųjų</i>
	<i>argumentuojama</i>	<i>dėl.....</i>	<i>Tik užmirštama, kad.....</i>
	<i>manoma</i>		

<i>Yra</i>	<i>ginčijamasi</i>	<i>....., kad.....</i>	<i>Tačiau yra kitaip negu</i>
	<i>įtikinėjama</i>		<i>Iš tiesų yra priešingai.....</i>
	<i>sakoma</i>		<i>Tuo tarpu</i>
	<i>laikomasi pozicijų</i>		
	<i>reikalaujama</i>	<i>....., jog.....</i>	<i>Vis tik.....</i>
	<i>kovojama</i>	<i>dėl.....</i>	<i>Vis tiek.....</i>

Literatūra.

Daly B., Peterson D. *Writing Argumentative Essays*. Victoria University of Technology, Melbourne, 2002. – <http://www.santarosa.edu/~dpeterso/permanenethtml/tutorial>